

Valaki mindig elment, s én maradtam

Vendégségben Csorba Győzőnél

Apró harangok, csengettyük szá-
zai. Lenyűgözi a látvány a betérőt, aki
Csorba Győző otthonába lép. A foga-
dószobában újabb meglepetés: ki
tudja, hány óra ketyeg szorgalmasan
s zenéli az időt. De vajon ennyire fon-
tos a múltó idő? Igen, a küzdelem a
múltó percekkel, órákkal, a remény-
telennel.

Az idő... Az utóbbi évtizedek és
szűkebb pátriánk irodalmi élete. S a
korlátok. A művészi szabadság hatá-
rai, melynek fokát sokáig hozzá nem
értők jelölték ki.

Csorba Győző ma a kortárs ma-
gyar költészet egyik legnagyobb te-
kintélyű alkotója. Mindig pécsi volt,
harminc éve ugyanabban a csendes
kis házban él.

– Valaki mindig elment, s én ma-
radtam – fogalmaz a költő, mikor az
utóbbi négy évtized Dél-Dunántúlról
elkerült íróiról beszélgetünk. Galsai
Pongrácról, Szántó Tiborról, Bertha
Bulcsúról, Lázár Ervinről... S a hiva-
talos, úgynevezett helyi művészetpo-
litikai irányításról, mely a permanen-
sen fogatkozó írócsoportot újabb
és újabb átalakulásra készítette.

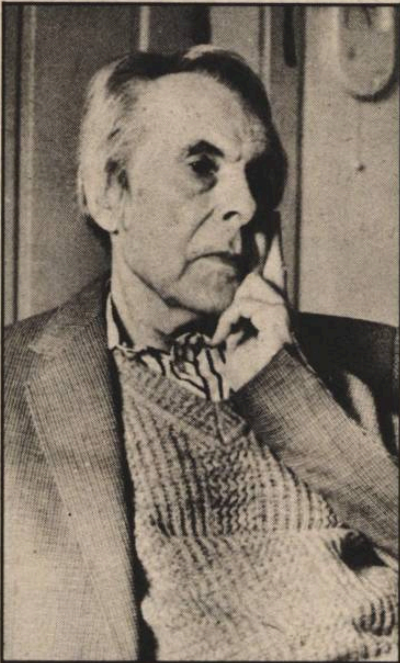
– Elhatároztam, én sem kezdem
újból, én is elmegyek – mondja Csor-
ba Győző. A csere azonban sehogy-
sem sikerült. Egy pesti bérházba költ-
özni a három kislánnyal a Mecsek
oldalán megbúvó házból erőt próbá-
ló változás lett volna a család életé-
ben.

– Épp, mikor havonta megjelenhe-
tett volna, abba kellett hagynunk a
Dunántúl szerkesztését. Ekkor fordí-
tani kezdtem Brechtet, a Faustot,
Petrarcát... Éjjel-nappal dolgoztam,
nem tudtam, mikor van hétköznapi s
mikor van ünnep.

A folyóiratnál is mindig változott a
helyzet. A Sorsunk, a Dunántúl, a Je-
lenkor.

– Szekszárdi szerkesztőnek ne-
veztük ki Mészöly Miklóst. Ez persze
csak névleges dolog volt, hogy őt hi-
vatalosan is elfogadják – emlékezik
Csorba Győző. Ez még szegény Vár-
konyi Nándor idejében történt.

Később Tüskés Tibor helyére ha-

A költő emlékezik (2)

talmi szóval új ember kerül a Jelen-
korhoz.

– Szerderkényi Ervint nevezték ki a
Jelenkor főszerkesztőjévé, aki min-
den tapasztalat nélkül kezdett mun-
kához. A kezdeti merevség, surlódá-
sok után később olyannyira megvál-
tozott, hogy neki lettek kellemetlen-
ségei a párttal, amely kinevezte őt.
Én koromra és egészségi állapotom-
ra hivatkozva visszavonultam, de
kérték, segítsen továbbra is a folyó-
irat munkáját.

Elérkezünk a mai Jelenkorhoz s a
fiatalabb nemzedékhez a beszélge-
tésben.

– Én igyekszem azt a hangot, amit
a mai ifjak megütnek, megközelíteni,
megérteni, de nem mindig sikerül.

Csorba Győző évtizedeket dolgo-
zott könyvtárban, s ha egészsége
engedi, ma is bejár. Jelenleg kiadó-
jánál, a Magvetőnél megjelenő leg-
újabb kötetét állítja össze. Az utóbbi
hetekben a Jelenkor egy munkatár-
sa is több ízben felkereste őt, a sok-
órás beszélgetésből több mint négy-
száz flekknyi anyag kerekedett. Ezt
nézi át Csorba Győző, a tengernyi
kéziratból ugyanis könyv készül,
kordokumentum a költőről, s korá-
ról.

CSEFKÓ JUDIT

László-Kovács Gyula:

ballada

kormos istván után

1.

Vagyok mert lennem kell!
s mert a világra hívtak
hogy énekeljek

jöttömet nem kísérté csillagárás
hódolni sem jött senki
legfeljebb az Isten

s jöttem akár a sámánok
foggal körömmel
én elvetélt csúf béka

halálom megjósolták
úgy április tizenhatodikán
de lám itt vagyok s élek

aztán öreganyám a földig szeretett
koporsóját őriztem
s néha hajnaltájt az arca

feldereng

s énekelni kezdtem először halkán
majd egyre hangosabban
az ám! de rám senki sem figyelt

később árok partjára ültem én
s kamillát szedtem ujjaim közé
fölköttem a szívárvány szélén ült az

Isten

s lábát lóbálva nézett le rám
loböncos hajú csavargóra
sírtam zokogtam s ittam a bort

mámorba révülten aludtam
csiklandozták combom a füvek
s álmodtam szelíden szép nőkkel

csillagok motoszkáltak arcómnál
rámszakadt az est
s lágyan felébresztett az Isten.

2.

Vagyok mert lennem kell!
s mert a világra szólítottak
hogy énekeljek
jöttömet nem kísérté csillagjárás
hódolni sem jöttek a bölcsek
legfeljebb az Isten

s jöttem akár a sámánok
foggal és körömmel
én idélték csúf béka.

3.

szeretem a bort és szeretem a
nőket.

de jaj lassan harminckettedik
évemet túllépve
krisztusi korba érve
megint

a Jel.

Esteban
fekete színes fametszetei

– Kiállítás a Nemzeti Galériában –

Hildesheimi ég

Esteban Fekete hazatalált. Mert azt mon-
danom se kell, hogy Esteban Fekete Feke-
te Istvánként Magyarország szülőtte. Igaz,
alig négyévesen családjával Törökország-
ba költözött, ahol mérnök édesapja vasutat
épített. De visszajött rokonaihoz, hogy Bu-
dapesten járhasson iskolába. A Műegye-
tem építész-mérnöki karán tanult.

Majd Párizs, Argentína, Németország,
Írország életének szinterei. És jelentős
nemzetközi sikerek, 160 önálló kiállítás
után, most Budapesten, a Magyar Nemzeti
Galériában rendezte meg a 161. kiállítását,
Esteban Fekete színes fametszetei címmel.

Viszonylag későn, huszonnyolc évesen
festette meg első művét. Ez már Argentíná-
ban történt, noha az indítást, hogy festő
legyen, még Párizsban, a Bonnard emlék-
kiállításon kapta. Ez a kiállítás életre szóló
élménnyel szolgált, és Bonnard tanulmá-
nyozása vezette a fiatal embert festészet
kibontakozásában. Buenos Airesben kap-
csolatba került jeles argentin festőművé-
szekkel, és a híres Julio E. Payro professzor
tanítványa lett. Rövid egy évvel ezután meg-
rendezte első kiállítását az argentin fővá-
rosban. Eleinte olajfestményekkel, rajzok-
kal szerepelt egyre sűrűbbé váló tárlatain,
aztán rátalált egy sajátos, egyéniségehez
illő műfajra, a színes fametszetek készit-
sére.

Mint a középkori mesterek, fametszetei

nyomását is saját kezűleg végzi. Egy-egy
képhez 5-6 dűcöt készít, és különböző szí-
nű fázisnyomatokból állítja össze a művet.
Kitalálta a nyomatok maradék festékeinek
felhasználását, ezekből olajképet szer-
keszt.

A Galéria-beli több száz híres fametszet
Esteban Fekete életútjáról és utazásairól
vall. Térbeli és témabeli kalandozásairól
egyaránt. Mert hogy Fekete nem sokáig
maradt Argentínában. Egy évtized után Né-
metországba, Damstadtba költözött, ahol
díjakkal, kiállításokkal, megrendelésekkel
folytatódott sikersorozata. Nyaralót vásá-
rolt Írországban, ahol a táj vadsága, a ten-
ger sokfélesége ragadta meg, és adott új
és új impulzust festészetének.

Témái változatosak. Hol biblikus ihleté-
sű, hol szimbólumokkal teli, máskor a fáj és
benne az ember adja az élményt. Új ciklusa
Codex Hungaricus címet viseli, és a ma-
gyar költészet nagy alkotásait eleveníti fel.

Esteban Fekete 1987-ben állított ki elő-
ször Magyarországon, Szegeden, a József
Attila Tudományegyetemen. Majd Pécsre,
Kecskemétre, Békéscsabára, Debrecenbe
utazott a fametszet-kiállítás, amelyet a mű-
vész Szegednek ajándékozott. Most a bu-
dapesti kiállítás teljes anyagát felajánlotta a
Magyar Nemzeti Galériának. Egy kivétellel.
Azt az egy metszetet egy gimnáziumnak
ajándékozta.

Kádár Márta

Csorba Győző:	Ténymegállapítás
1979 végetájt eddig fejlődésünk csúcsain mikor már csillagok között mozog és kvarkokig fürkészk alá az emberész 1979 végetájt mikor mind többször hallható a kérdés „Sok van ami csodálatos de semmi sincs ami csodálatosabb mint az ember” és alig látszik elérhetetlen cél igen 1979 végetájt mikorra a tükör mintegy kezünkbe nőtt hogy kellőképp agyonbámulhassuk magunk 1979 végetájt sok tízezer gyermek (négy unokám ilyen) sok tízezer öreg (mint volt szegény anyám) sok tízezer hal éhen vagy fog nemsoká eddig fejlődésünk csúcsain 1979 végetájt...	

Darvas Ferenc	Esély
Szemed bársony zuhatag csendje enyém békésen pillogó szempillák játéka tekintet szelíd vitorlázása repül felém	
Takács Béla rajza	